

Кам'янець–Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота магістра

з теми: **«Значення проектних технологій в реалізації
діяльнісного підходу в Новій українській школі»**

Виконала: студентка II курсу
магістратури
спеціальності 013 Початкова освіта
Козловська М.В.

Керівник:

Федорчук В.В., кандидат
педагогічних наук, доцент

Рецензент:

Гудима Н.В., кандидат
філологічних наук, доцент

2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	7
1.1 Шляхи реалізації діяльнісного підходу в сучасній школі.....	7
1.2. Проектна технологія, її місце і роль в навчанні дітей молодшого шкільного віку.....	17
1.3. Педагогічні умови реалізації діяльнісного підходу в НУШ, шляхом використання проектних технологій.....	33
Висновки до розділу I.....	41
РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ШЛЯХІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В НУШ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	45
2.1. Сучасний стан забезпечення діяльнісного підходу в початковій школі методом проектів.....	45
2.2. Методика забезпечення діяльнісного підходу в НУШ засобами проектних технологій.....	77
Висновки до розділу II.....	99
ВИСНОВКИ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	107
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Непередбачуваність економічного й технологічного розвитку сучасного суспільства висуває на перший план проблему прогнозування і проектування різного роду людської діяльності, вимагає від освіти підготовки молодого покоління, адаптованого до життя в умовах суспільства, що постійно змінюється, здатного приймати самостійне рішення та брати відповідальність за його виконання.

У Концепції загальної середньої освіти [78] зазначено, що освіта XXI століття – це освіта для людини, її стрижень – розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти й саморозвитку, уміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання й уміння для творчого розв'язання проблеми, прагне змінити на краще своє життя й життя своєї країни.

Молодій людині необхідно допомогти жити й досягати успіху в новому інформаційному суспільстві, що в значній мірі залежить від здатності особистості організувати своє життя як проект: бачити далеку і найближчу перспективу знаходити й залучати необхідні ресурси, накреслювати план дій і, здійснивши його, оцінювати ступінь досягнення поставлених цілей. Реалії сьогодення вимагають від освіти початкової школи впровадження нових методів, прийомів і технологій навчання, до яких належить проектна технологія навчання. Основою проектної технології є розвиток в учнів пізнавальних навичок, критичного мислення, уміння самостійно конструювати власні знання й орієнтуватися в інформаційному просторі, що дає підстави називати її технологією нового постіндустріального суспільства.

Питання реалізації проектної технології навчання знайшли своє відображення в дослідженнях та публікаціях Дж.Дьюї [29;30], В.Кілпатрика [40],

Е.Коллінгса [43], які працювали на початку ХХ століття, та у працях сучасних дослідників: І.О.Зимньої та Т.Є.Сахарової [34; 35], Н.Д.Гальської, [17] В.Гузєєва [19], Н.Матяш [56], Я.Пахомової [65], Є.Полата [69], Г.Селевка [95], І.Чечель [106], І. Дичківської [25], І. Єрмакова [33], О. Пехоти [67], О. Пометун [73; 74] тощо. Дані дослідження, присвячені проблемі проектної методики навчання в загальноосвітній школі, свідчать про високий розвиваючий та виховний потенціал проектів і констатують підвищення мотивації вивчення предметів в учнів 1 - 4 класів.

Отже, актуальність порушеної проблеми, неналежний рівень дослідженості та винятково важливе значення її розв'язання для упровадження ідей Нової української школи зумовили вибір теми дослідження: «Значення проектних технологій у реалізації діяльнісного підходу в Новій українській школі».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати ефективність проектних технологій на уроках «Я досліджую світ» у реалізації діяльнісного підходу в сучасній початковій школі та розробити методику забезпечення діяльнісного підходу в НУШ засобами проектних технологій.

Завдання дослідження:

- з'ясувати шляхи реалізації діяльнісного підходу в сучасній школі;
- визначити місце і роль проектної технології в навчанні дітей молодшого шкільного віку;
- охарактеризувати педагогічні умови реалізації діяльнісного підходу в НУШ шляхом використання проектних технологій;
- дати характеристику сучасному стану забезпечення діяльнісного підходу в початковій школі методом проектів;
- розробити методику забезпечення діяльнісного підходу в НУШ засобами проектних технологій.

Об'єкт дослідження – процес реалізації діяльнісного підходу в сучасній початковій школі.

Предмет дослідження – проектні технології як засіб реалізації діяльнісного підходу в початковій школі.

Методи дослідження:

Теоретичні – педагогічний аналіз і синтез психологічної, педагогічної, методичної літератури та узагальнення отриманої інформації з метою дослідження сутності, структури, особливостей та умов використання проектної технології як ефективного засобу формування учнівських компетентностей на уроках «Я досліджую світ»; аналіз навчально-методичної літератури з метою дослідження педагогічного досвіду використання проектної технології навчання в загальноосвітніх навчальних закладах; порівняльний аналіз для виявлення поглядів різних дослідників, методистів, практиків на функції і роль проектної технології в навчанні учнів початкової школи;

емпіричні – анкетування, пряме й непряме спостереження, тестування, бесіди з учителями молодших класів, вивчення шкільної документації, аналіз продуктів самостійної та творчої діяльності учнів, за допомогою яких вивчався вплив проектної технології на якість навчальних результатів школярів молодших класів;

статистичні – методи математичної статистики, обробки даних, графічне подання результатів експерименту, поелементний порівняльний аналіз результатів констатувального та формувального етапів дослідження з метою відстеження динаміки рівнів компетентності учнів 1 - 4 класів як показника ефективності запропонованої методики та встановлення достовірності отриманих результатів дослідження.

Теоретична значущість дослідження полягає у тому, що визначено сутність та шляхи реалізації діяльнісного підходу в сучасній школі; з'ясовано

місце і роль проектної технології у навчанні дітей молодшого шкільного віку; обґрунтовано педагогічні умови реалізації діяльнісного підходу в НУШ шляхом використання проектних технологій.

Практичне значення дослідження полягає у дослідженні сучасного стану забезпечення діяльнісного підходу в початковій школі методом проектів та розробці методики забезпечення діяльнісного підходу в НУШ засобами проектних технологій.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідження були представлені на IV Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції молодих науковців та студентів «Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи» (Бердянськ, Вінниця, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Київ, Кропивницький, Умань, 2018) та на звітній науковій конференції студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками НДР у 2017-2018 н.р.

Обсяг і структура. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 117 сторінок комп'ютерного тексту, в тому числі, 5 таблиць, 20 рисунків, 110 джерел використаної літератури, 9 додатків.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів проведеного теоретичного та експериментального дослідження засвідчило розв'язання поставлених завдань і дало підстави для формулювання висновків:

1. З'ясовано шляхи реалізації діяльнісного підходу в сучасній школі, що передусім підпорядковується проектуванню процесу навчання з огляду на діалогічність, монологічність у процесі навчання, активність учнів, надання їм можливості до здійснення самостійного вибору способу виконання завдання або його різновиду, індивідуалізації дидактичних впливів, створення умов для самореалізації особистості та створення суб'єкт-суб'єктної взаємодії в процесі навчання. Звідси, можна зробити висновок, що суть сучасного уроку полягає не лише в оптимальному та доцільному доборі змісту, а й ґрунтовному й системному проектуванні й моделюванні процесу навчання з використанням нестандартних форм навчання, що вчать дітей мислити, розмірковувати, аналізувати, робити висновки, самостійно набувати навчально-пізнавальний досвід та активно його застосовувати у практичній діяльності. Отже, діяльнісний підхід передбачає спрямованість навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок особистості, застосування на практиці здобутих знань з різних навчальних предметів, успішну адаптацію людини в соціумі, професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти так, як основне завдання сучасної освіти – створити умови для набуття учнем в процесі навчання знань, умінь, навичок і ставлень, що як зараз, так і у майбутньому дадуть змогу особистості вирішувати проблеми, властиві для різних сфер діяльності.

2. Визначено, що однією із найбільш продуктивних педагогічних технологій, яка суттєво збагачує навчально-виховний процес, змінює

традиційний підхід до навчання та виховання учнів та сприяє реалізації діяльнісного підходу є проектна технологія. В її основі лежить інтеграція та безпосереднє набуття і застосування набутих знань учнів під час практичної діяльності. Використання проектної технології у початковій школі дає змогу всебічно систематично досліджувати проблеми і розробляти конкретний кінцевий продукт; передбачає отримання практичного результату, а не тільки пошук певної інформації. Цей результат можна побачити, осмислити, застосувати у практичній діяльності. Під час використання проектної технології вирішується ціла низка різнорівневих дидактичних, виховних і розвивальних завдань: розвиваються пізнавальні навички учнів, формується вміння самостійно конструювати свої знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, активно розвивається критичне мислення, сфера комунікації тощо.

Освітньо-виховний потенціал проектної технології полягає у можливості набуття учнями цілісних знань, у підвищенні мотивації школярів до здобуття додаткової інформації, опануванні найважливішими методами наукового пізнання (висунути та обґрунтувати задум, самостійно формулювати завдання проекту, проаналізувати ситуацію, знайти спосіб вирішення проблеми тощо), навиками пошуково-дослідницької роботи, а також рефлексії та інтерпретації результатів.

3. Охарактеризовано педагогічні умови реалізації діяльнісного підходу в НУШ шляхом використання проектних технологій. Визначено, що педагогічними умовами реалізації діяльнісного підходу прийнято вважати зовнішні обставини, які забезпечують функціонування та розвиток процесу, що вимагає певного упорядкування – організації. Ми у нашому дослідженні притримуємось думки, що педагогічні умови – це особливості організації освітнього процесу у закладі освіти, що детермінують результати виховання, освіти та розвитку особистості дошкільника, об'єктивно забезпечують

можливість їх досягнення. На основі вищесказаного ми врахували те, що виділяють кілька рівнів педагогічних умов: перший рівень педагогічних умов – це особистісні характеристики дітей, які детермінують успішність протікання освітнього, виховного процесів і другий рівень педагогічних умов – безпосередні обставини реалізації процесу (навчання, виховання) – власне класичні педагогічні умови: зміст та організації діяльності дітей, міжособистісні відносин, спілкування в групі, відносин педагогів з дітьми, адаптація дітей до нового середовища, взаємодія закладу освіти з навколишнім середовищем та ін.

Отже, суть використання у діяльнісному підході проектної технології полягає в тому, що вона складає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які формують в учнів ключові предметні компетентності і дозволяють вирішити ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій учнів, які завершуються реальним практичним результатом.

4. Надано характеристику сучасному стану забезпечення діяльнісного підходу в початковій школі методом проектів. При використанні проектного навчання змінюються підходи до оцінки діяльності та результатів школи, навчання учнів школи: більше уваги приділяється діяльнісному аспекту нового знання, знання-інструментам у розв'язанні життєвих проблем, у процесі здійснення найрізноманітніших проектів. Оцінюється не лише кінцевий результат діяльності учнів, а і опанування ними проектних, життєвих компетенцій, розв'язання проблем, максимально наближених до життя. Проектне навчання максимально забезпечує суб'єктивну включеність кожного учня в освітній процес загалом, у різні види діяльності. Проектне навчання передбачає свободу вибору теми проекту, його презентації.

У зв'язку з вище зазначеним, стає зрозумілим, яка велика відповідальність покладається на учителя, якою яскравою, досвідченою, сучасною, демократичною, високопрофесійною людиною він повинен бути. Від

особистості педагога, який здатний вести проектну роботу, вимагається свобода в особистому і професійному плані. На перший план висуваються питання самоосвіти протягом життя, враховуючи специфікою реалізації проектів в початковій школі, тобто розуміння обмеження тематики, характеру і об'єму досліджень, що накладають вимоги вікової психології.

При дослідженні сучасного стану забезпечення діяльнісного підходу в початковій школі методом проектів нами визначено, що учні зуміли досягти гармонії між кількістю інформації та концентрацією уваги учнів, тому половина опитаних вважає, що цей метод раціонально застосовувати уже з 1 класу.

Встановлено також, що обидва проекти (моно-проекти, і міжпредметні проекти) використовуються рівноцінно, а найчастіше використовуються особистісні проекти, які виконуються одним учнем.

Основними вміннями виділено вміння орієнтуватись в інформаційному просторі, розвиток пізнавальних умінь і навичок учнів, уміння самостійно конструювати свої знання.

Визначено також під час дослідження, що завдяки методу проектів найкраще реалізовується діяльнісний підхід і втричі менше – інтегрований, бо саме діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь і навичок учня, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища. Саме діяльнісна (стратегічна) лінія сприяє формуванню діяльнісної компетентності шляхом формування навчальних умінь і навичок, опанування стратегіями, що визначають мовленнєву діяльність, соціально-комунікативну поведінку учнів, спрямовані на виконання навчальних завдань і розв'язання життєвих проблем.

З впевненістю можна стверджувати, що позитивних сторін у використанні методу проектів значно більше, аніж недоліків.

Під час опитування вчителів виявлено, що найчастіше метод проектів застосовують на уроках «Я досліджую світ», «Літературне читання», «Українська мова» та «Математика», а найдоцільнішим його використання вважають на таких уроках, як «Я досліджую світ», «Літературне читання», «Образотворче мистецтво», «Трудове навчання» та всі інші уроки.

Отже, на підставі педагогічного досвіду виникло переконання, що саме проектна діяльність викликає у молодших школярів інтерес до пізнання, сприяє особистісному зростанню.

5. Розроблено методику забезпечення діяльнісного підходу в НУШ засобами проектних технологій. Так, як основою технології особистісно-орієнтованого навчання є принцип суб'єктивності освіти, що реалізується в дидактичних вимогах до змісту навчального процесу, то суть виховання з точки зору діяльнісного підходу полягає в тому, що в центрі уваги стоїть не просто діяльність, а спільна діяльність учнів з викладачами, у реалізації спільно вироблених цілей і завдань.

У початковій школі варто розробляти проекти, пов'язані з певними навчальними темами. Враховуючи відсутність у учнів достатнього досвіду проектної діяльності, вчитель найчастіше здійснює безпосередню її координацію. Отже, він обирає тему проекту, яка підпорядковується не лише інтересам учнів, а й потребам конкретної освітньої ситуації. Учитель самостійно ставить дидактичну мету проекту, формулює провідне проблемне питання та методичні завдання. У більшості випадків ці чинники спрямовують діяльність учнів на поглиблення знань та розширення інформаційного поля, яке утворилося під час опрацювання матеріалів підручників. Зауважимо, що у ході розробки навчального проекту вчитель допомагає учням визначити джерела необхідної інформації, серед яких і шкільні підручники – як одне з доступніших за змістом і формою. Враховуючи інтегративний характер проектної діяльності, в будь-якій

із навчальних тем початкової школи можна виділити проблему, яку можна розв'язати в формі проекту.

В методику варто включити і окремі стадії проектної діяльності на уроці «Я досліджую світ», які вимагають позаурочної роботи школярів: це опрацювання додаткових джерел інформації, дослідницька, пошукова робота, підготовка портфоліо і презентаційних матеріалів тощо. Тобто, включення проектної діяльності до роботи на уроці безкомпромісно потребує залучення різноманітних можливостей позаурочного часу школярів.

Таким чином, ми вбачаємо ефективність діяльнісного підходу з використанням проектної технології навчання на уроці «Я досліджую світ», за умови її впровадження у рамках класно-урочну систему навчання та позаурочної роботи школярів як доповнення урочної навчально-пізнавальної діяльності, поглиблення та розширення змісту навчальних предметів. Для учнів профільних класів проектне навчання реалізувати у вигляді курсів за вибором, на факультативних заняттях.

Діяльнісний підхід дозволяє у повній мірі використати усі можливості для інтеграції загального соціокультурного середовища та освітнього середовища навчального закладу, з метою формування активної, творчої особистості, що володіє сучасними компетенціями.

На нашу думку, цінність проектної технології на уроці «Я досліджую світ» полягає в тому, що вона, через діяльнісний підхід, допомагає особистості у становленні її як активного соціокультурного діяча, виступає інтегруючим фактором на шляху входження школяра до загального соціокультурного середовища.

Аналіз педагогічного досвіду дає змогу зробити висновок, що все частіше метод проектів застосовується в навчально-виховному процесі як одна з ефективних форм активного та продуктивного навчання.

Відповідно до вимог сьогодення для педагогів актуальним є сприйняття цінності особистісно-діяльнісної парадигми освіти, яка забезпечує якісну підготовку всебічно розвиненого компетентного учня, фахівця для життя й роботи в сучасному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросук І. Основні підходи професійної підготовки майбутніх учителів технологій доорганізації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів // Наукові записки Випуск 7 (I) Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти (Методологічні підходи викладання загальнотехнічних та спеціальних дисциплін в сучасному технологічному суспільстві). С.108-111
2. Анисимов О. С. Гегель: Мислення і розвиток (шлях до культури мислення). М.: Агро-Вестник, 2000. с. 67-78
3. Анисимов О. С. Метод роботи з текстами та інтелектуальний розвиток. М., 2001. с. 51-61
4. Анисимов О.С. Методологический словарь для управленцев. М., 2002. 295 с.
5. Анисимов О. С. Основи методології. М.: ДАМ і А, 1994. с. 112
6. Анисимов О. С. Педагогічна акмеології: загальна і управлінська. Мінськ: техпринт, 2002. с. 97-113
7. Анисимов О. С. Стратегії та стратегічне мислення (Акме-логічна версія). М.: Агро-Вестник, 1999. С. 38-45
8. Бартенєва І.О. Проектна технологія навчання в сучасних закладах освіти науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського №5(112), (Педагогіка-Педагогіка-Pedagogy). 2016. С. 7-9
9. Башинська Т. Проектувальна діяльність – основа взаємодії вчителя та учня // Початкова школа. 2003. № 7. С. 10-13
10. Божко Н. Інтегративний підхід до навчання в контексті реформування системи освіти України / Молодь і ринок №7 (162), 2018. С .84-89]

11. Бритвина Л.Ю. Метод творческих проектов на уроках // Начальная школа. 2005. № 6. С. 44-47.
12. Верченко Н.В. Особистісно-діяльнісний підхід як головна передумова сучасної освіти URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua> > cgi-bin > irbis_nbuv > cgiirbis_64 > Vpo_2011_4_5
13. Выготский Л. С. Педагогическая психология М.: Педагогика, 1991. 480 с.
14. Волобуєва Т. Б. Інформаційні технології в освіті. Методичний посібник. Донецьк: «Каштан», 2007. 138 с.
15. Гальперин П.Я. Введение в психологию. М.: Книжный дом «Университет», 1999. 332 с.
16. Гальперин П. Я. Метод «срезов» и метод теории поэтапного формирования умственных действий // Вопросы психологии. 1966. № 4. С. 132 – 137
17. Гальська Н.Д. Современная методика обучения иностранному языку: пособие для учителя М.: АРКТИ-Глосса, 2000. 165 с.
18. Гаряча С.А. Формування в учнів ключової компетентності «Уміння вчитися» відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів. Черкаси: ЧОШОПП. 2014. 48 с.
19. Гузеев В. В. Метод проектов как развитие блока уроков // Образовательная технология: от приема до философии. М. : Сентябрь, 1996. С. 79–86.
20. Гузенко О. Особливості навчальних проектів // Українська мова і література. 2008. № 8. С. 6-10
21. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения: опыт теоретического и экспериментального психологического исследования. М.: Педагогика, 1986. 240 с.

22. Давыдов В. В. Учебная деятельность: Состояние и проблемы исследования // Вопросы психологии. 1991. № 6. С. 5-14
23. Давыдов В.В., Маркова А.К. Концепция учебной деятельности школьников // Вопросы психологии. 1981. № 6. С. 13-26
24. Даніліна І.В. Навчальні проекти в початковій школі. 1 клас. Х. : Вид. група «Основа», 2016. 160 с. (Серія «Проектна діяльність»).
25. Дичківська І. М. Особистісно-професійний саморозвиток майбутнього вихователя в інноваційному освітньому просторі // Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2014. Вип. 65. С. 314-318. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2014_65_62
26. Додусенко Н.О., Нетужилова І.В. Проектна діяльність у початковій школі. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 223с.
27. Дубравська Д.М. Основи психології: Навчальний посібник. Львів: Світ, 2001. 296 с.
28. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття «педагогічні умови» в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі // Молодь і ринок №7 (90), 2012 // www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Mir_2012_7_34.pdf
29. Д'юї Дж. Досвід і освіта / пер. з англ. Марії Василечко Л.: Кальварія, 2003. 84 с.
30. Д'юї Дж. Моє педагогічне кредо / Пер. В.О. Коваленка // Шляхи освіти. 1998. № 1. С. 50-55
31. Ельконін Д. Б. Введення в дитячу психологію // Вибрані психологічні праці. С. 42
32. Ельконін Д. Б. До проблеми періодизації психічного розвитку в дитячому віці // Вибрані психологічні праці. С. 60-78

33. Єрмакова І. П. Модель підготовки майбутнього вчителя суспільствознавчих дисциплін до використання дослідницької технології у професійній діяльності // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер.: Педагогіка. 2011. Т. 173, Вип. 161. С. 32-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2011_173_161_9

34. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе. М.: Просвещение, 1991. 222 с.

35. Зимняя И. А., Сахарова Т. Е. Проектная методика обучения английскому языку // Иностр. языки в школе. 1991. № 3. С. 9-15

36. Зязюн І. А. Освітня парадигма – тип культурно-історичного мислення і творчої дії суб'єктів освіти // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: зб. наук. пр. К., 2003. С. 15–30

37. Жуковська С.В. Впровадження проектної діяльності в роботу вчителя початкових класів // Початкове навчання та виховання. 2006. № 8. С.35-38

38. Ільченко В.Р. Технології інтеграції змісту освіти інтеграції змісту освіти : зб. наук.пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. «Педагогічні засади навчання природознавства в загальноосвітній школі» Вип. 7. Полтава: ПОШПО, 2017. 208 с.

39. Карпічев В.С. Організація і самоорганізація соціальних систем. Словник. М.: Видавництво РАГС, 2004

40. Килпатрик В.Х. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе / пер. с англ. Е. Н. Янжул. Л.: Брокгауз-Ефрон, 1925. 43 с.

41. Кириченко О.М. Впровадження педагогічних технологій у закладах освіти області // Матеріали обласного науково-методичного семінару «Інноваційна та проектна діяльність як чинник підвищення якості освіти у рамках

реалізації концепції «Нова Українська школа» (20 квітня 2018 року, м. Суми), С. 5-13

42. Когут О.І. Інноваційні технології навчання української мови і літератури. Тернопіль: Астон, 2005. 204 с.

43. Коллингс Э. Опыт работы американской школы по методу проектов. М.: Новая Москва, 1926. 96 с.

44. Кондратова Л.Г. Організація проектної діяльності учнів в позаурочний час. Х.: Основа, 2009. 124 с.

45. Концепція НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

46. Концепція розвитку професійно-технічної, професійної освіти в Україні // Освіта України. 2004. № 56 - 57. С. 3-5

47. Крачень В.Г. Енциклопедія освіти. К., ЮрінкомІнтер, 2008. 1040 с.

48. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения М.: Высш. шк., 1990. 119 с.

49. Лебедев А.И., Иванова Е.В. Метод проектов в продуктивном обучении // Школьная технология 2002. №5. С. 116-120

50. Левадна В.О., Вербицька П., Лучинська А., Магерський І., Педан-Слепухіна О. Як зробити школу класною. Інформаційно-комунікативні технології для якісної сучасної освіти: методичний посібник: Українсько-польський досвід у програмі «Класна школа». Львів: ТЗОВ «ЗУКЦ», 2016. С.44-46

51. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность М.: Политиздат, 1977. 304 с.

52. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения: В 2-х тт. Т. 1. М.: Педагогика, 1983. 392 с.

53. Леонтьев А.Н. Современная психология (Сборник статей памяти А.Н.Леонтьева). М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. 288 с.
54. Лозова В.І., Троцко Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник. Харків, 2002. С. 126-174
55. Максименко С.Д. Загальна психологія. Підручник. 2-ге вид., переробл. і допов. Віниця: Нова книга, 2004. 704с.
56. Матяш Н. В. Проектный метод обучения в системе технологического образования /Педагогика, 2000. №4. С.38-44
57. Молнар Т. Діяльнісний підхід до організації навчального процесу в початковій школі / Молодь і ринок Щомісячний науково-педагогічний журнал № 1 (132) січень, 2016. С. 76-80
58. Москвина Ю. Как подготовить проект? // Начальная школа. 2009. № 3. С.13-16
59. Навчально-методичний посібник «Проектна діяльність студентів у процесі опанування навчальних дисциплін». Шкільний курс світової худ. культури та методик його викладання. Кам.-Под. 2008
60. Новый тлумачний словник української мови: у 4 т. К.: Аконіт, 1999. Т. 2. 910 с.
61. Олійник В.В. Інноваційні підходи до організації науково-методичної роботи з педагогічними працівниками в умовах компетентісно зорієнтованої освіти: тематичний збірник праць. Рівне: ПП Лапсюк, 2012. 632 с.
62. Освітня мережа України URL: <http://www.ednu.kiev.ua/index u/html>
63. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
64. Паньков Д.В. Організація навчання за інтерактивними технологіями. Методичні рекомендації для педагогічних працівників. Донецьк: ДІПОПП, 2006. 48 с.

65. Пахомова Н.Ю. Проектна діяльність: навч.посіб. Х.: Ранок, 2016. 273 с.
66. Петровська Н. В.. Воропай Т. Проектна технологія: сутність, досвід використання, перспективи // Початкове навчання. 2009. № 25. С. 2-11
67. Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. Освітні технології: навч.-метод. посіб. К.: Вид-во А.С.К., 2003. 255 с.
68. Плетенева О. В. Проектирование методической работы в образовательном учреждении в условиях внедрения ФГОС // Методист. 2011. № 6. С. 56-58.
69. Полат Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе. 2000. № 3. С. 3-9
70. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю. Новые дидактические информационные технологии. Учеб. для студентов пед.вузов. М.: Издательский центр «Академия», 2000. 232с.
71. Полат Е. С., Бухаркина М. Ю., Моисеева М. В., Петров А. Е. Метод проектов // Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров. М.: Издательский центр «Академия», 2002. 272 с.
72. Полат Е., Петрова И., Бухаркина М. Что такое проекты? Відкритий урок. 2004. №5-6. С.10-17
73. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К.: АПН., 2002. 136 с.
74. Пометун О.І. Сучасний урок інтерактивні технології навчання. К.: А.С.К., 2004. 192 с.
75. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні

коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті. К.: УОБЦ «Оріон», 2018. 160 с.

76. Програма «Природознавство». Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1 - 4 класи. Програму підготували: Т. Г. Гільберт, Т. В. Сак, Д. Д. Біда., с. 1-3.

77. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

78. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>

79. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: Постанова КМУ від 21.02.2017 №87. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>

80. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 462 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>

81. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи: Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.03.2018 №283 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-organizaciyi-osvitnogo-prostoru-novoyi-ukrayinskoji-shkoli81>.

82. Реалізація діяльнісного підходу під час вивчення математики. Методичні рекомендації. Долина: РМК, 2014. 72 с.

83. Родигіна І. В. Дидактичні умови реалізації компетентнісного підходу в навчанні // Біологія і хімія в шк. 2007. № 3. С.7-10

84. Родигіна І. В. Структура компетентності як педагогічного явища в контексті сучасного навчально-виховного процесу // Наукова скарбниця освіти Донеччини. 2011. №1. С.46-50
85. Рожнятовська І. Сучасні шкільні технології. Ч.2. К.: Ред. Загальнопед. газ., 2004. 128 с.
86. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2003. С.256-294. (Серия «Мастера психологии»)
87. Русских Г.А. Технология проектногообучения // Биология в школе. 2003. № 3. С. 21-31
88. Савенков А.И. Методика учебного исследования и проектирования в практике начальногообучения // Начальная школа. 2012. № 9. С.54-61.
89. СавченкоО.Я. Порівняння в навчанні учнів початкових класів: навч. посіб. К.: Рад. шк., 1977. 152 с.
90. СавченкоО.Я. Порівняння на уроках у 1–3 класах // Початкова школа. 1970. № 12. С. 36-40.
91. СавченкоО.Я. Розвивай свої здібності: навч. посіб. для молодших школярів К. : Освіта, 1996. 192 с.
92. СавченкоО.Я. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів; НДП УРСР. К.: Рад. шк., 1982. 177 с.
93. СавченкоО.Я. Словниково-логічні вправи в 1–2 класах // Укр. мова і л-ра в шк. 1969. № 5. С. 70-73
94. СавченкоО.Я. Умій вчитися : навч. посіб. для молодших школярів К.: Освіта, 1996. 192 с.
95. Селевко Г.К. Альтернативные педагогические технологии. М.: НИИ школьных технологий, 2005. 224 с.

96. Симоненко В.Д., Ретовик М.В. Технологическое образования школьников: теоретико-методологические аспекты. Бринск: Изд. БГПУ, 1999, 230 с.

97. Солодкіна Т.М. Технологія діяльнісного методу навчання і його реалізація на уроках в початкових класах URL: http://plotnikovans.blogspot.com/2017/04/blog-post_17.html

98. Сусь Б.А., Шут М.І. Діяльнісний підхід як ефективний спосіб забезпечення дієвості знань // Збірник наукових праць. 2007. №4 (Педагогічні науки). Бердянськ, 2007. С. 5-8

99. Тверезовська Н., Філіппова Л. Сутність та змістпоняття «педагогічніумови» // Нова пед. думка. 2009. №3. С. 90 - 92

100. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О.Я. Савченко URL: <https://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty/>

101. Управління освітою URL: <http://www.kyiv-obl.gov.ua/osvita.html>

102. Философский энциклопедический словарь. М.:ИНФА, 1998. 576 с.

103. Фіцула М.М. Педагогіка. Посібник. Київ. Видавничий центр «Академія» 2002. с. 120

104. Чавс У. Проектна навчання у початковій школі // Початкова школа. 2016. № 10. С.50-53.

105. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології. Навч. посібник Київ. «Академвидав». 2012, 215 с.

106. Чечель О. М. Історичний розвиток наукових поглядів про ринок праці // Інвестиції: практика та досвід. 2010. № 4. С. 53-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2010_4_16

107. Щедровицкий Г.П. Организационно-деятельностная игра как новая форма организации коллективной мыследеятельности. В сб.: Методы

исследования, диагностики и развития международных коллективов. М., 1983, с.153-178

108. Щедровицкий П.Г. К анализу топики организационно-деятельностных игр. Пушино, НЦБИ, 1986, с. 10-16

109. Щедровицкий Г.П., Котельников С.И. Организационно-деятельностная игра как новая форма организации и метод развития коллективной мыследеятельности. В сб.: Нововведения в организациях. М., 1983, с.33-54

110. Щербакова Н.В. Возможности использования метода проекта в обучении литературе в старших классах с применением «КМ-Школы». Методическая разработка. Ярославль. С, 39-42